

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

Список використаних джерел:

1. Клименко А. С. Оновлення трудового законодавства в контексті запровадження самостійних форм роботи: дистанційної та надомної. *Науковий журнал «Право і безпека»*. 2021. № 1 (80). С. 144–150.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення правового регулювання дистанційної, надомної роботи та роботи із застосуванням гнучкого режиму робочого часу : Закон України від 04.04.2021 року № 1213-IX. *Голос України*. 2017. № 37.
3. Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 року № 5067-VI. *Голос України*. 2017. № 153–154.
4. Лагутіна І. В. Нестандартні форми зайнятості та особисті немайнові права працівників. *Право і суспільство*. 2014. № 5. С. 151–156.
5. Остапенко Ю. О. Нетипова зайнятість як особлива проблема реалізації трудових прав працівників. *Юридична наука*. 2020. Т. 2. № 4 (106). С. 330–337.
6. Keller Berndt Karl and Seifert Hartmut. Atypical Forms of Employment in the Public Sector – Are There Any? (July 2015). SOEPpaper № 774. 23 c. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2647957>
7. Пастушенко О. О. *Вісник Донецького національного університету, сер. В: Економіка і право*. Вип. № 1. 2014. С. 147–150.

Ключові слова: зайнятість, нетипова зайнятість, нестандартна зайнятість, нетипові форми зайнятості, надомна робота, дистанційна робота.

Key words: employment, atypical employment, non-standard employment, atypical forms of employment, homework, remote work.

КІЛІМІЧЕНКО АННА ОЛЕГІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

НОРМАТИВНА ОСНОВА ПРАВА НА ЗАЙНЯТІСТЬ

Нормативною основою права на зайнятість виступають міжнародно-правові акти та акти законодавства України про зайнятість населення. У міжнародно-правових актах про права людини право на зайнятість прямо не закріплене. Його виокремлення можливе на підставі аналізу із проголошеного у цих актах права на працю, оскільки останнє тісно пов'язане із правом на зайнятість.

Відповідно до частини першої ст. 23 Загальної декларації прав людини від 10 грудня 1948 року [1], кожна людина має право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі і сприятливі умови праці та на захист від безробіття.

Згідно з частиною першою ст. 6 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права [2] «держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право на працю, що включає право кожної людини дістати можливість заробляти собі на життя працею, яку вона

вільно обирає або на яку вона вільно погоджується, і зроблять належні кроки до забезпечення цього права». У частині другій цієї статті передбачені заходи, яких повинні вжити держави-учасниці цього Пакту «з метою повного здійснення цього права», до яких включені й «шляхи і методи досягнення продуктивної зайнятості».

Нормативною основою права на зайнятість є низка конвенцій і рекомендацій Міжнародної організації праці в цій царині, в яких також ідеться про вжиття державами-членами ефективних і конкретних заходів щодо забезпечення зазначеного права.

У ст. 1 Європейської соціальної хартії (переглянутої) [3] першим проголошене право на працю. З метою забезпечення ефективного здійснення права на працю Сторони зобов'язалися відповідно до частини першої ст. 1 «визнати однією зі своїх найголовніших цілей і одним зі своїх найголовніших обов'язків досягнення та підтримання якомога високого і стабільного рівня зайнятості, маючи на меті досягнення повної зайнятості».

Таким чином, прямо не закріплюючи право на зайнятість, міжнародно-правові акти тим не менш є важливою складовою нормативної основи зазначеного права, оскільки наведені вище положення цих актів свідчать про тісний взаємозв'язок права на зайнятість і права на працю. Водночас співвідношення цих прав є більш широким, враховуючи встановлення співвідношення до різних правових категорій з точки зору теорії права. У зв'язку з цим співвідношення права на зайнятість і права на працю видається доцільним розглядати в їх єдності, взаємодії та відмінностях.

У Конституції України право на зайнятість як окреме соціальне право не передбачене. Серед соціальних прав людини і громадянина у частині першій ст. 43 Конституції України [4] проголошене «право кожного на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується».

Нормативну основу права на зайнятість складають також Кодекс законів про працю України (глава III-A «Забезпечення зайнятості вивільнюваних працівників») [5], Закон України «Про зайнятість населення» від 05 липня 2012 року [6], чисельні нормативно-правовими актами, прийняті (видані, схвалені) на виконання положень Закону України «Про зайнятість населення», колективні угоди та договори як акти соціального діалогу, локальні правові акти.

У Законі України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 року № 5067-VI [6] вперше в національному законодавстві було закріплене право на зайнятість. Відповідно до частини першої ст. 3 Закону «кожен має право на вільно обрану зайнятість». Позитивною оцінюючи цю законодавчу новелу, варто відзначити й інші позитивні риси зазначеного Закону України, серед яких варто виділити закріплення досить повного понятійно-категоріального апарату, зокрема, визначення, крім поняття «зайнятість», таких понять, як «вільно обрана зайнятість», «продуктивна зайнятість», «неповна зайнятість», «повна зайнятість» та ін. Так, поняття вільно обраної зайнятості визначене у пункті п'ятому частини першої ст. 1 Закону як «реалізація права громадянина

вільно обирати вид діяльності, не заборонений законом (зокрема такий, що не пов'язаний з виконанням оплачуваної роботи), а також професією та місце роботи відповідно до своїх здібностей і потреб».

Окремо також слід звернути увагу на необхідність посилення значення актів соціального діалогу – колективних угод і договорів у забезпеченні ефективного здійснення права на зайнятість, враховуючи те, що до Закону України «Про зайнятість населення» вперше включено окремий розділ IX «Соціальний діалог на ринку праці». Роль цих актів також зростає у зв'язку з прийняттям нового «євроінтеграційного» Закону України «Про колективні угоди та договори» від 23 лютого 2023 року № 2937-IX [7].

Список використаних джерел:

1. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, прийнятий 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
3. Європейська соціальна хартія (переглянута) (Страсбург, 3 травня 1996 року). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text
4. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Кодекс законів про працю України : Затверджено Законом УРСР від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.
6. Про зайнятість населення : Закон України від 5 липня 2012 року № 5067-VI. *Голос України*. 2012. С. 153–154.
7. Про колективні угоди та договори : Закон України від 23 лютого 2023 року № 2937-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2937-20#Text>

Ключові слова: зайнятість, право на зайнятість, міжнародно-правові акти, законодавство України.

Key words: employment, the right to employment, international legal acts, legislation of Ukraine.

ЛУЦИК ВОЛОДИМИР БОРИСОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

ДО ПИТАННЯ ПРО ОЗНАКИ МАТЕРІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ РОБОТОДАВЦЯ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВА ПРАЦІВНИКА НА ПРАЦЮ

Матеріальна відповідальність роботодавця за порушення права працівника на працю є одним із випадків матеріальної відповідальності роботодавця за трудовим законодавством України. Вона полягає

Тарасенко Вікторія Сергіївна

Особливості скорочення медичних працівників
під час воєнного часу. 475

Трюхан Оксана Анатоліївна

До питання відшкодування моральної шкоди, завданої втратою
здоров'я працівників унаслідок нещасних випадків. 479

Наньєва Марія Іванівна

Актуальні зміни трудового законодавства під час воєнного стану:
робочий час і час відпочинку. 483

Щукін Олександр Сергійович

Деякі практичні питання захисту права працівника
на оплату періоду вимушеного прогулу. 485

Менів Любов Дмитрівна,

Воробйов Кирило Денисович

До питання зайнятості молоді в Україні 490

Білик Олександр Сергійович

Перелік принципів правового регулювання індивідуальних
трудоих відносин 493

Вереїтін Сергій Володимирович

До проблеми правового регулювання змісту контракту про
проходження служби в Національній поліції України 496

Галузінський Назар Олександрович

Класифікація санкцій у праві соціального забезпечення 499

Гапочка Володимир Миколайович

До питання зарубіжного досвіду соціального страхування
на випадок безробіття 502

Горбаченко Ерік Сергійович

Основні трудові обов'язки роботодавця за законодавством України . 504

Жученко Руслан Олегович

Особливості припинення трудового договору в умовах
воєнного стану. 506

Казімирова Ольга Олегівна

Поняття «нетипові форми зайнятості» за законодавством України . . 509

Кіліміченко Анна Олегівна

Нормативна основа права на зайнятість 511

Луцик Володимир Борисович

До питання про ознаки матеріальної відповідальності
роботодавця за порушення права працівника на працю. 513

Мензатул Дмитро Володимирович

Право на справедливі та сприятливі умови праці
у системі трудових прав. 516

Мульгіна Оксана Володимирівна

Щодо законодавчого регулювання соціального захисту
самозайнятих в Україні 518